

Izhaja vsak petek dopoldne. Izdaja konsorcijski
Malega lista. Naslov: Mali list, Trieste, ca-
sella centro 37. — Urad: via Imbriani 9-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BEROČ.
POSAMEZNA ŠTEV. 25 STOTINK.

NAROČNINA za celo leto 10 L., pol leta 5
L., četrt leta 3 L. — IZVEN ITALIJE
celo leto 24 L., pol leta 12 L., četrt leta 6 L.

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.



CENA OGLASOV IN OBJAV

Za 1 cm višine v 1 stolpou 4 L.
Pri 5 kratni objavi 20% popusta, pri 10 kratni
objavi 30%, pri 25 kratni objavi 40%,
40%, pri 50 kratni objavi 50%
popusta.
GLAS: ...
WU ... (JUG ...)
Pri ...
... primeren popust.

Mali koledar.

Petek, 4. februarja: Andrej Korsini. —
Sobota, 5.: Agata. — Nedelja 6.: Tit; Doro-
teja. — Ponedeljek, 7.: Romuald; Ri-
hard. — Torek, 8.: Juvencij. — Sreda, 9.:
Ciril Aleks.; Apolonija. — Četrtek, 10.:
Sholastika; Vilijem. — Petek, 11.: Lur-
ška M. B.; Adolf.

MALE NOVICE

Državno posojilo.

Finančni minister Volpi je naredil ra-
čun, koliko se je nabralo liktorskega po-
sojila. V Italiji je bilo podpisanega
skupno 3 milijarde in 150 milijonov lir.

Barduzzi povišan.

Poslanec Barduzzi je deloval nekaj me-
secev kot izredni komisar tržaškega fa-
šizma. Slednjič je bil imenovan za redne-
ga tajnika tržaške faš. zveze. Koj nato
je bil določen tudi za izrednega komi-
sarja v goriškem fašizmu. Toda Musso-
lini ga je odločil za diplomatsko službo;
imenoval ga je za generalnega konzula
italijanske države v francoski Nici. Bar-
duzzi se je odločil, da pusti dosedanje
častne službe ter pojde za konzula.

Nova vlada v Jugoslaviji.

Radičeva stranka se je razjezila nad
Uzunovičem, češ da je pri deželjskih vo-
litvah 23. januarja delal silo. Zato je Ra-
dičeva stranka pri prvi priložnosti v skup-
ščini zapustila radikalce in glasovala z
opozicijo. Uzunovič je odstopil. Kralj mu
je zopet izročil vlado. Iz nove vlade so
izpadli radičevci, vstopili pa Slovenci Ko-
roščeve stranke. V torek 1. febr. se je vla-
da tako sestavila: Uzunovič predsednik,
Perič zunanji minister, Maksimovič no-
tranji, general Hadžič vojni, Markovič
finančni, Srskič pravosodni, Velja Vu-
kičević šolski, Milarad Vujičić poštni, Ku-
lovec (Slovenec) poljedelski, Simonovič
za agrarno reformo, Miletič za šume in
rude, inž. Sernec (Slovenec) za javna dela
dr. Slavko Miletič za zdravstvo, dr. Andrej
Gosar (Slovenec) za socialno politiko, Jo-
vanovič za izenačenje zakonov, Miša Tri-
funovič za vere, general Milosavljevič za
promet.

Lipica - Prestranek.

Kakor smo čuli je poslanec Besednjak
vzel v roke zadevo bivših uslužbencev ce-
sarskih konjaren. V načelu jim je pravi-
ca do pokojnine že priznana, obstoja torej
upanje, da prej ali slej tudi v dejanju do-
be svoj delež.

Redek uspeh.

Pisatelj Ivan Baloh je l. 1905. izdal
»Črtice« v 2000 izvodih. Knjiga vsebuje 30
črtic, o katerih se je takrat kritika izrekla
s priznanjem. Sedaj čujemo, da bodo te
»Črtice« nanovo izšle v Ameriki. Za slo-
venskega pisatelja je to odlični uspeh po-
sebnost v sedanjih časih. G. Baloh biva se-
daj v Harijah pri Bistrici.

To je kaj!

V Trstu zmrzujemo, kadar kaže
toplomer 4 stopnje nad ničlo. Če pri-
de na ničlo, pravimo, da je grozen
mraz. V Ljubljani se pohvalijo, če je
10° pod ničlo. Pa to ni še nič. Letos
je bilo v Moskvi do 30°, v Leningradu
40°, v Arhangelskem pa 56° pod ničlo.
Tudi za ondote razmere je to grozen
mraz. V uralskih gozdovih poka drevje.
Naša zima je proti tisti tam gorl prav
kretka »domača žival«, Dolanjec bi zapel:
Čast Bogu za to recimo!

Ženski jezik.

Neka Celestina Pintoni je v Rimu slu-
žila za kuharico pri odličnem Amerikan-
cu, svetovalcu ameriškega poslanstva.
Med ostalim služabništvom je večkrat
zavljivo govorila o Mussoliniju. Ovadili se
jo in je »dobila« 1 leto zapora ter 100 lir
globe.

Izgubljen in zopet najden

Po dvanajstih letih

Letos je prišel zopet domov iz ruskega
ujetništva Tirolec Herman Wallnöfer. Ve-
liko zamisljivega je doživel in pripove-
doval.

Wallnöfer je bil v 2. regimentu tirolskih
»cesarskih lovcev«. Marširal je l. 1914 v
Galicijo. V bojih pri Tarnovem je bil
ranjen. Rusi so ga ujeli in odvedli v Ki-
jev; tam se je zdravil v bolnišnici. Ko
je ozdravel, so ga z drugimi ujetniki po-
slali v Sibirijo. V vasi Volinskih so ga
vtaknili za delavca v tovarno juda Blu-
menštravska. Le-ta imel je tri različne to-
varne. Tirolec je delal en čas v tovarni za
lesno volno, potem v tovarni za papir, sle-
dnjič pa tudi v predilnici. Nekako 11 let
je služil juda in sicer do 23. septembra
1926.

Tirolec je pripovedoval, da so Volinski
nekaka tovarniška naselbina, kjer bivajo
večinoma Nemci. Vas je pa strašne daleč
od kulturnega sveta. Pošte nico prejemale
že od l. 1916. dalje. Ni čudo, če so jih do-

ma imeli za mrtve. Ujetniki so morali
trdo delati in tudi po sklepu miru so jih
imeli za ujetnike. Dajali so jim jesti, a
pravične plače ne.

Več skupaj jih je odpotovalo lani 23.
septembra iz Volinskih. Bil je ta Tirolec,
sedem Nemcev iz Nemčije, dva Čeha in
dva iz Šlezije.

Hodili so največ peš; 2100 kilometrov so
prehodili z vlakom »ob dveh«. Tuintam
so se skrivaj obesili na kakšen železniški
vlak, kajti nerada je tam obilo in se ni
težko zmuzniti. Do Moskve so prišli vsi
skupaj, potem pa so se razdelili. On je
šel v Rigo. Tja je prišel ob času neke re-
volte in so ga po nedolžnem zaprli. Čez
nekaj časa se mu je posrečilo zbežati iz
ječe in podal se je nazaj v Moskvo, odko-
der je slednjič prišel v svojo ljube
Tirole.

Ali bo tudi kakega Slovenca še prineslo
iz daljne Sibirije?

NAROČNIKOM V ZNANJE.

Podpisana uprava je poslala mnogim
naročnikom Malega lista februarjsko šte-
vilko »Jaselec« na ogled. Kdor se želi na
Jaselec naročiti, naj se do 10. februarja
z dopisnico oglasi na naslov »Uprava
Jaselec«, Gorizia, Riva Piazzutta 18, nakar
pošljemo naročnikom poštno položnico.
List stane do konca leta 5,50 L. Kdor ga
ne želi dobivati, naj blagovoljno na ovi-
tek napiše »respinto«, naj se podpiše ter
list vrne. Zato ni treba nič znak.

Uprava mesečnika Jaselec.

Mrtev zasluži.

30.000 dolarjev na dan. Slavni ameri-
kanski filmski igralec Rudolf Valentino
je kakor znano pred kratkim umrl. Da
je zapustil veliko premoženje, je razum-
ljivo, toda da še po smrti prejema-
njevovi svoji visoke taktijeme za njegove
filme in sicer ogromne svote, to pa ni
vsakemu znano. V desetih dneh je nje-
gov brat prejel od kino družbe 300.000
dolarjev za predvajanje enega njegovih
zadnjih filmov, toraj 30.000 na dan.

Bolje prišparano kakor pojedeno.

Občinski komisar v Trstu komendant
Fronteri je izjavil v razgovor z nekim
časnikarjem, da je sklenil vpeljati v cel
občinski upravi sistem varčevanja. Ako
bo treba, zmanjšal bo tudi število občin-
skih uradnikov. To bi bilo prav, kajti s
tolikim številom bi lahko vladal eno do-
bro republiko. Komiser je dejal tudi, da
bo zastavljajnico (Mont) izročil morda
Hranilnici. On misli tudi zmanjšati stro-
ške bolnišnic. »Piccolo« dostavlja, da je
mera občinskih davkov zvrhana in da se
res ne sme še kaj zvišati.

«Tu se govore vsi jeziki».

Tako je bilo zapisano na vratih hotela
v lepem planinskem kraju. Neki tujec,
Rus po rodu, se zelo razveseli, da govore
v tem kraju tudi v njegovem jeziku.
Vstopi in vpraša hotelirja v ruščini, če
ima še kako sobo prosto. Hotelir ga de-
belo pogleda, in mu da znamenje, da ga
ne razume. Nato ga Rus vpraša po fran-
coško. A tudi tega ni razumel. Skušal je
še z angleščino in italijanščino, toda vse
zaman. Nato tujec nejevoljno pravi v
nemščini: »Na vratih imate zapisano, da
se govore v vašem hotelu vsi jeziki —
a vi razen nemščine ne razumete no-
benega jezika. Kdo pa tedaj govori v
vseh tujih jezikih pri vas?
»Moji gostje«, mu odvrne hotelir.

Za varstvo najemnikov.

Stanovanjske najemnike so gospodarji
zadnji čas močno stisnili za vrat. Ti so
kričali na glas in slišalo se je v Rim.
Obeta se, da bo v kratkem vlada izdala
naredbo, katera bo hišne gospodarje malo
obrzdala.

ZANIMIVOSTI.

«Znamenje».

Da tudi Amerikanci niso tako brez-
srčni, kakor si jih mi predstavljamo,
kaže to, kar so si v zadnjem času o-
mislili. Na vsakem mestu, kjerkoli se
je in se pripeti radi hitre in nepravilne
voznje z avtomobili smrtni slučaj, po-
stavijo kraj ceste bel križ in sicer tako,
da ga lahko vsak šofer lahko opazi.
Mnogo jih je, le premnogo. V mestu
Pittsburg pa napravijo križ na cestni
tlak, s poleg označenim številom, koliko
jih je na dotičnem mestu bilo ubitih in
povoženih. Pretresljiv je pogled na te
številne bele križe, posebno še, ker
pravijo, da bi se z obojestransko oprez-
nostjo dale skoraj vse te smrtno mezo-
gode preprečiti. V osmih mesecih lanskega
leta je bilo samo v Newyorku 555 smrtnih
slučajev vsled avtomobilskih nezgod!

Človek s kroglo v srcu.

V Steinamangerju na Ogrskem živi
državni uradnik, kateri ima že enajst
let kroglo v srcu. Uradnik je pred
kratkim šel k zdravniku, da bi ga
preiskal, kar ima večkrat srčne boleči-
ne. Povedal je zdravniku, da je bil v
neki bitki l. 1915. na ruski fronti ranjen
ter domneva, da so njegove večkratne
bolečine s tem v zvezi. Zdravnik je
mislil, da se mož šali. Ko ga je pa
preiskal z Röntgenovimi žarki, je na-
šel, da ima bolnik kroglo na desni stra-
ni srca. Zdravnik se je z njim podal k
specijalistu z Röntgenovimi žarki ter
pozval še par tovarišev k pregledu. Vsi
zdravniki so se čudili temu slučaju,
vendar pa soglasno izjavili, da bi pri
poizkusu kroglo operativnim potom
odstraniti uradnik podlegel. Sedaj živi
dalje kot poprej s kroglo v srcu, a
zdravniška veda je za eno skušnjo bo-
gatejša.

Čudni romarji.

Letos bodo šli v Rim na romanje vsi
katoliški detektivi iz Anglije. Romanje
so že naznanili in prosijo za sprejem pri
sv. očetu.



MIHEC: Polži vsi zberite se
v Trstu na nabor.
JAKEC: Vsi počasi pridete
v postiljonski izbor.

„Balilla“ in papež

Za fašistovsko vzgojo mladih dečkov in
dekle ustanovili so fašisti organizacijo z
imenom »Balilla«. Posebni zakoni od 3.
aprila 1926. in 9. januarja 1927. določajo de-
lovanje in predprave te organizacije.
Najbolj bistvena je v teh zakonih določba,
da so »Balilla« edina dovoljena organizaci-
ja mladega naraščaja; katoliški skavti še
smejo ostati v mestih, kjer je čez 20 tisoč
ljudi, v manjših pa ne; tisti pa, ki osta-
dejo, morajo si nadeti državni balilovski
znak (»O. N. B.«). S tem je država vzela
absoluten monopol na mladi naraščaj.
Ker pa ima katoliška cerkev od Boga pravi-
co mladino vzajati, je papež v posebnem
pismu na kardinala Gasparija izrekel, da
državnega monopola ne odobrava, a ker
drugače ne more, razpusti sam katoliške
skavte, one pa, ki bodo nosili balilovski
znak, izključuje iz sveze »Azione
Cattolica«, kajti »Azione Cattolica«
ali nje posamezne podveze ne smejo
biti strankarske, »Balilla« pa pripada
eni stranki. Vendar želi papež, naj skavti,
koder še ostanejo ohranijo naslov »kato-
liški (Esploratori Cattolici) ter zvestobo
verskim načelom. V pismu papež vnovič
obsoja fašistovski nauk o državni vsemo-
gočnosti. To je v kratkih besedah vsebina
in smisel papeževskega pisma z dne 24. ja-
nuarja, katero je sestavljeno v diploma-
tičnih, za preprostega bralca težko umljivi-
vih stavkih.

OPOMBE

Norišnica. Kje? Povsod, tu in tam, za
vsakim voglom katera. Oni dan je v
Trstu mlada dekle skočila skozi okno in
se ubila. Zakaj? Oče ji je rekel trdo bese-
do. Bog pomagaj! Kdo jo bo pa še smel,
če oče ne več? Ali ni bolje, da ji reče
prej, kakor da bi jo zametal potem, ko
je že na staro mesto domicilirana? Ko je
sam Bog Adama in Evo ozmerjal, nista
šla skakat skozi okno, ampak sta se iz-
muznili skozi vrata, ki jih je božji prst
pokazal, in sta šla popravljat zmoto, delat
in trpet in upat, kajti up je življenja sol
na zemlji. Pa gre mlado dekle v smrt za-
radi besedi! Ali verjamete? Jaz ne. To je
norišnica! Le v norišnici se more kaj take-
ga zgoditi. Zato sovražim trop, ki se pti
in trudi dokazati, kako visoko da je dana-
šnja kultura. Ne, ljubi papagaj, ne kav-
kaj o kulturi, kjer ni več ljubezni do dela
ne moči za trpljenje, ne upanja v življenje
obnovo. Evropa dere v smrt, ker nima več
smisla za kulturo. Papagaj, nauči se dru-
ge besede!

Znižanje davkov v Jugoslaviji.

Jugoslovanski finančni minister Mar-
kovič je naznanil v finančnem odboru, da
namerava davke znižati. Jugoslavlani bo-
do po novem načrtu plačevali kar 250
milijonov dinarjev manj davka kot doslej.
Tudi sol se bo pocenila.

Tržič veliko mesto

V starih časih je bil Sv. Ivan pri Devinu imenitno tržišče. Monfalkon pa je bil le majhen trg — tržič. L. 1907. je štel Tržič 4000 prebivalcev. Takrat so Kozuliči zgradili tam svoje velike ladjedelnice pod imenom «Cantiere Navale Triestino». Od vseh strani je začelo dotekati delavstvo. Ob izbruhu svetovne vojne je bilo v Tržiču 12.500 ljudi. V 7 letih (1907-1914) je torej naraslo prebivalstvo za 200%, potrojilo se je. Prišla je vojna. Tržič je bil pod dvojnimi ognjem. Vse nazdrto. Prišel je mir, delavnice so se zopet odprle in spet se je vsul tek delavskih množic v to mesto. L. 1926. je bilo že 23 tisoč stanovnikov, ki pa imajo strašno stanovanjsko mizerijo, kajti od vojne porušene stavbe še zdaj niso pozidane vse. Tisoče delavcev se vozi in hodi zvečer proč, ker se ne morejo nastaniti v Tržiču.

Kdo bo hušji.

Tja naprej od Tržiča na zapadno stran je Oglej, danes brezpomemben kraj. Ob času stare rimske države je bli Oglej veliko svetovno mesto Aquileia. Imel je prebivalcev kakor danes Trst. Trst pa je bil v starih časih mala rdnjavica z vojaško posadko, pravo «gneздо». Kaj bo v prihodnje? Trst se zadnja leta le malo množi, njegova trgovina pa nazaduje. Ako bo Tržič tako rasel kakor zadnjih 20 let, bo čez 50 let postal imenitnejši od Trsta. Med obema se že počasi začena konkurenčni boj. Tržičani imajo svoj železniški načrt: progo Tržič - Čedad - Bovec - Predel - Trbiž. Ako se ta zgradi, potem je treba le še zgraditi obširen trgovski pristan na Jadranskem morju in Tržič bo Trst.

Industrija — trgovina.

Tržič je za sedaj le industrijalno mesto. Pomorska trgovina je vsa v Trstu. Oni dan so Goričani vpili, da bi moral Tržič pripasti goriški deželji (provinciji), češ da Gorica rabi «izhod na morje». Tej nedolžni besedi se je vse hahljalo, kajti v današnjem položaju sploh ni v Tržiču trgovskega izhoda na morje. Goričani so imeli v mislih samo veliko davčno moč Tržiča; ta davčna moč pride v raznih oblikah v korist glavnemu mestu dežele. To je tudi vzrok, da Videm trdo drži in ne da Tržiča iz rok. «Izhod na morje» pa bi prišel šele tedaj v poštev, kadar bi se zgradilo v Tržiču pristanišče, skladišča in pa gori omenjena železniška zveza.

Ako pa do tega pride, tedaj bo skrb zlegla mlade v Trstu. Zato bo Trst pač doprinesel, kar bo mogel, da onemogoči konkurenco. Predilska železnica ne bo preje marežena, dokler ne bo Tržič utelešen tržaški občini. Kajti le v tem slu-

čaju bo mogoče preprečiti konkurenco. Trst že itak čuti, da se bo treba zraven trgovine oprijeti kaj več industrije. O tem se mnogo razpravlja in piše. To-liko bolj bo Trst držal vsaj to trgovino, ki jo še ima.

Mestni problemi.

Nepričakovano naglo maraščanje Tržiča je seveda tudi v njem samem odprlo mnogo novih vprašanj, zahtev, problemov, katere bo treba reševati. Eno takih vprašanj, gotovo ne lahko, bo velik vodovod. Drugo bo stavbeni načrt novega mesta in kanalizacija. Treba je graditi zlasti delavske hiše, kajti ljudje nimajo kje stanovati. Potrebno je obširno pokopališče in še mnogo javnih naprav.

Sedanja mestna uprava ima eno težavo, namreč eno uradno številko, ki ni več resnična. Pri ljudskem štetju l. 1921. so našli v občini 10.800 ljudi. L. 1926. jih je pa bilo že 23.000. Če se pa hoče kaj uradnega in po uradnih potih, tedaj vedo v Rimu le za ono številko iz l. 1921. Menda ne varjamejo, da bi se mesto moglo tako naglo razvijati. Če pojde pa razvoj tako naprej, bo prihodnje štetje l. 1931. zapisalo gotovo 30.000 prebivalcev. Tedaj bo že Tržič večji kakor Gorica.

Župnija Hrenovice

Piše Podnanašec.

Stranski oltarji.

Stranska dva oltarja sta preprosto baročno delo iz enakega marmornatega materiala. Kdo ju je izdelal in kje, ni znano. Iz župnijske kronike izvemo le, da je župnik Andrej Semen kupil l. 1773. oltar Matere božje s sliko, v naslednjem letu pa oltar presv. Rešnjega Telesa. Delo kaže, da se je izvršilo v teh letih. Bila sta to bratovska oltarja, prvi starodavne bratovščine rožnvenenske, drugi pa bratovščine za verne duše ali presv. Rešnjega Telesa (kanonično ustanovljena l. 1732.). Prvotno je bil oltar Matere božje na moški strani in presv. Rešnjega Telesa na ženski; okoli l. 1890. pa je župnik Alojzij Puc imena oltarjev medsebojno zamenjal s tem, da je zamenjal slike in kipe. Vzrok te zamenjave je bil baje ta, da so se ženske vedno rinile k oltarju Matere božje na moško stran. Danes bi to ne veljalo več, ker imajo tudi na moški strani ženske že veliko pravice. Če pa pogledate na vrhnji del obeh oltarjev, opazite, da je pri oltarju Matere božje znamenje IHS, pri sedanjem oltarju sv. Alojzija pa AM (Ave Maria). Namesto nekdanjega oltarja sv. Rešnjega Telesa so naredili oltar sv. Alojzija, čegar sliko, ki je sedaj v oltarju, so blagoslovili 21 junija 1891.

Za učitelje.

Pa ne le za šole kot tako, ampak tudi za slovenskega učitelja se je kompare potegoval. Takrat je bil učitelj velik revež. Evo nekaj stavkov iz govora, ki ga je imel Kompare v deželskem sboru v prid učiteljstva: Najgorenjeji je učitelju pogled poln skrbi na lastno deco. Premožnja nima, da bi ga otrokom zapustil. A s čim bo deco izsolal, da jo pripelje k potrebnemu vsakdanjem kruhu? Mejttem ko on poučuje in vzgojuje otroke vseh stanov ter jih pripravlja za življenje, ne ve, kam se svojimi lastnimi otroci. Kaj pa šele, če zadene učiteljevo družino nesreča, da učitelj umre. Vse življenje se je trudil za omilko družin. Vidva in otroci so brez strehe, brez kruha, brez podpore. Tako je Kompare slikal razmere tedanjih učiteljev, ki so morali dejanski 42 let služiti za polno penzijo, ker prvih 2 provizoričnih službenih let za pokojnino jim niso všteli.

Kompare za gospodarstvo.

Kompare je imel globoko umevanje za važnost gospodarske povzdige ljudstva. Neki posestnik na Plavju (pri Milah) mi je tole pripovedoval: »Kom-

Dve knjižni novosti?

Pravkar je izšla knjiga: **Ksaver Meško, Mladini, 1927.** Izdala Katoliška knjigarna v Gorici. 120 strani, s sliko in svojepisom pisatelja. Uvod spisal Venceslav Belè. Z risbami opremil Milko Bambič. Knjiga vsebuje 23 risb in 22 sestavkov. Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici.

Knjiga je izšla v dveh opremah, v navadni, ki stane 5 L., ter gosposki, na prvovrstnem papirju, ki stane 8 L. izvod, v Jugoslaviji po dnevni valutii.

Prijatelji tega velikega pisatelja bodo radi segli po knjigi, ki se dobiva v vseh knjigarnah v Italiji in Jugoslaviji.

Pavla Makuc, učiteljica: »Pravilni in nepravilni glagoli v italijanščini. Gorica 1927. Izdala Katoliška knjigarna v Gorici. Čedna knjižica obsega priročne in pregledne tablice z vsemi pravilnimi in nepravilnimi italijanskimi glagoli. Prav potrebna publikacija za vse, ki se učijo italijanščine in še niso utrjeni v glagolu. Stane 2 L.

Vpišite se takoj v Goriško Mohorjevo družbo

Rakulik.

Veliki oltar v Rakuliku, ki so ga pripeljali, kakor sem že omenil, l. 1787. iz Ljubljane, je najbrže tudi iz l. 1699. Oltar je iz črnega marmorja z dvema kipoma iz snežnobelega marmorja: sv. Bernardina Sienskega in sv. Paškala Bajlonskega. Je lepo umetniško delo, zato se kaj malo prilega v sredi oltarja preprost lesen kip sv. Janeza Nepomuka, patrona cerkve. Sezidali so cerkev v Rakuliku l. 1740., stolp pa l. 1798.

Iz farne zgodovine.

Ob tej priliki naj tudi omenim, da sta se nekdanji soseski Rakulik in Sajevče trudili, da bi dobili pri svoji cerkvi stalnega duhovnika. Župnik Semen je l. 1791. objubil obema soseskama, da ju bo podpisal z ustanovno glavnico, a z njegovo smrtjo istega leta je vse padlo v vodo. L. 1809. sta se zopet ojunčili in sklenili, da hočejo vaščani sami vzdrževati pri cerkvi sv. Janeza svojega duhovnika. Pri pristojni zemljiški gosposki v Senožeški graščini so že podpisali obvezno listino za vse potrebne datjave, a svoje-ga duhovnika niso dobili, čeprav so že tudi postavili hišico, katero pa sedaj rabi cerkvenik. Zakaj niso mogli dobiti duhovnika, mi ni znano.

Hrenoviška župnija je bila v prejšnjih

časih še veliko bolj obširna kakor je sedaj. Imela je 31 podružnic. L. 1794. je odstopila novo ustanovljeni postojnski župniji vas Veliki Otok, l. 1840. pa se je odtrgala sedanja župnija Studeno.

Predjama.

Ker sedaj nimam namena opisovati posameznih podružnic hrenoviške župnije (morda bom storil to ob drugi priliki), hočem le odgovoriti novoletnemu Malemu listu, ki trdi, da je najstarejša podružnica Matere božje v Predjami. Katera je najstarejša cerkev v župniji — seveda ne po sedanji zidavi, ampak po prvem postanku — je nemogoče dognati. Nikjer nimamo ohranjenih podatkov o prvem postanku naših cerkva, raz katerih izjem. Na starost cerkve mo sktepati le iz tega, kdaj se je v zgodovini pojavilo češčenje svetnika, kateremu je cerkev posvečena. Cerkev Matere božje v Predjami, ki jo je sezidal Nikolaj Logar, najbrže oče slavnega viteza Erazma, in jo preskrbel z najpotrebnejšim: s srebrnim kelihom in mašno obleko iz damaska, je povetil l. 1449. tržaški škof Enea Silvius, poznejši papež Pji II. Verjetno je, da prej ni bilo cerkve v tej samotni, kjer ni bilo še nobene vasi.

Od kdaj so nekatere cerkve.

Zato pa smemo tudi trditi, da so druge cerkve po svojem začetku starejše. Naj omenim samo nekatere: cerkev sv. Mihaela, ki je nastala ob starodavnem gradišču najbrže v začetku pokristjanjevanja naših krajev; potem cerkev sv. Jurija pod Šmihelom, cerkev sv. Lavrencija v Orehku, cerkev sv. Petra v Goričah; od 11. do 13. stoletja cerkev sv. Križa v Stranah; sv. Urha na Ubeljskem, sv. Nikolaja v Landolu. Mogoče pa je tudi, da so v teku stoletij že izpremenili svetnika pri kateri cerkvi, kar se je večkrat zgodilo, kadar je ljudstvo dobilo posebno zaupanje do kaknega morda do takrat malo poznane svetnika. Gotovo pa vemo, da je na novo nastala cerkev v Rakuliku l. 1740., cerkev sv. Notburge v Zagonu l. 1749. in sv. Jošta v Landolu l. 1765. Od takrat naprej pa ni naše ljudstvo mabene move cerkve več sezidalo — razen če omenimo cerkev sv. Ane v Hraščah, katero so sezidali l. 1796. namesto prejšnje — pač pa je pustilo, da se jih je nekaj pódrló, namreč sv. Nikolaja v Orehku in sv. Magdalene nad Zagonom, sv. Jennej tam blizu pa menda čaka, kaj ga bo doletelo. Zdi se tudi, da je sv. Brikcij na Nanosu v nevarnosti, da ga ne odnese v dolino.

Hočeš kaj boljšega

za večerjo ali kosilo, kupi testenine **Pekate**. A le one so zanesljivo prave, ki se vdobe v zavojih po 1/2 kg. in 1 kg. z napisom **Pekate**.

PODLISTEK

Iz življenja imenitnega Kraševca

Za naše šolstvo.

Kompare je bil med tistimi, ki so se živo zavedali pomena šole za narodni napredek.

Kakšne težavne borbe je moral prenašati, je umljivo, če povem, da ni bilo v šolski komisiji nobenega Slovana. In vendar je število slovenskih šol stalno raslo, za kar se imamo zahvaliti v obeh mestih našemu Komparetu.

Šola v Plavju je n. pr. njegovo delo. Kompare je v tistem govoril: »Vi nameravate zgraditi na Škofljah veliko šolo za Škoflje, Plavje in Milsko dolino. Ni pametno. Sezidajte rajše tri manjše šole, posebej na Milskih hribih, na Plavju in v Škofljah. Otroci bodo bliže, šolski obisk bo boljši, naučili se bodo več. Pa ljudstvo se je sprva upiralo, češ da bodo preveliki stroški. Na to Kompare: »Vsak kmet si zida svojo hišo. Kako to, da bi 56 kmetov na Plavju ne zmoglo ene hiše?« In Kompare je prodril. Denes zna vse, staro in mlado čitati.

pare je bil prvi, ki nas je bodril, da smo vpeljali umetna gnojila. Na Reki je imal neki Nemeč Eduard Raman tovarno umetnih gnojil, ki je bil prijatelj gospoda Kompareta. In Kompare si je stekel neizmernih zaslug. Okoli leta 1897. smo začeli pri nas rabiti umetna gnojila. Tik pred vojno smo za 56 hiš naše vasi naročevali po tri vagone Tomazeve žlindre, superfosfata.

Kompare je bil ki nam je kazal, kako se sadijo ameriške trte, ko je trtna uš bila stare trte vničila. Hodil je od vinograda do vinograda ter praktično pokazal, kako se trte cepije. Sploh je pod Komparetom naša občina gospodarsko silno napredovala. On nam je naravnost vsiljeval kmetijske liste. Ali se potem čudite, da je agrarni inženir gospod Josip Rustja leta 1923. povedal, da ima plavska okolica najbolj napredne kmete v celi Istri?

Iz puščave - raj.

Naravnost čudež pa je naredil Kompare v Osapski dolini, ki je uro hoda dolga. Skozi njo teče hudournik Reka. Za Komparetovo časa je bila vsa dolina od sv. Martina do božiča in čez vso zimo pod vodo. Tudi ko se spomladi

odtekala, je bila vsa dolina popolnoma nerodovitna. Osapci, Gabrci, Prebenežani, Mačkoljani, Plavci so imeli le malo polja, in to je bilo ob obronkih hribov; vsa prostrana dolina je bila ena sama pušča, žalostna za pogled. Pri tem je seveda bilo ljudstvo v stalni revii. Kompare je začel boj, da bi vlada in dežela pomagali hudournik uravnati. In to se je zgodilo. Vse zasluge gredo edino Komparetu, ki že zavoljo samo tega zasluži da bi mu prebivalci postavili spomenik. Saj je danes Osapska dolina vredna milijene. Vsa Osapska dolina pravi raj.

Globoka zemlja, ki je na sredi naša maha uravnala Reka, kmetska njiva rodovitno polje, mestni travniki, čezgledni sadovnjaki, bogati vinogradi. Slava Komparetu!

Ljudje so opustili puste njive ob hribih in so vse delo zanesli iz suhih brd v rodovito dolino. Kompare je bil, ki je učil ljudi poljedelstva, umnega kmetovanja, on je učil, kaj saditi, kako cepiti. Nedeljo za nedeljo je imel gospodarske shode od vasi do vasi. Pravi misijonar umnega gospodarstva.

(Dalje prihodnjic).

GOSPODARSTVO

Vremenska dolina

is).
 smo ugotovili, da je v naši dolini sila v dan slabša. Ugodarili nujnost leka. V tem dopisu se hočemo pomuditi pri zadevi ki gotovo spada v vrsto zdravlil za kronično bolezen, na kateri boleha naše gospodarstvo. V opravičilo, da začnem ravno s to zadevo, mi je letna doba, v kateri smo. Mislim namreč na travništvu in kar je s tem v zvezi.

Travnike treba tudi gnojiti.

Pri nas obstoji, po večini tako, vsa skrb za travnike in senožeči sploh v tem, da vsako spomlad — pa še to ne povsod in redno travnik očistimo dračja, listja, debelejšega kamenja in krtnin, vsaj tistih s precejšnjo nadmorsko višino.

To je vse, če izvzamemo hudovanje in zabavljanje čez vso domačo zemljo, češ da ne da in ne da več, in da je škoda vsake »martre«. Tako po večini. So seveda zadnje čase že izjeme, ki vedo, da iz nič stvarja le božja vsemogočnost, katerega svojstva pa travnik nima: da mu je torej treba pomoči, hrane v obliki gnojil. In tako se dobi tu pa tam travnik, pa tudi senožeč po kateri je raztrošen hlevski gnoj. Je to že precejšem korak naprej, toda le korak na dolgi poti. Če namreč pogledamo ta raztrošeni gnoj, vidimo, da ga bo takoj za prvem dežju, ko ga bo sonce pogledalo, mogoče spet pograbit v kup in uporabiti za steljo, kajti navožen gnoj je na splošno popolnoma svež.

V tem slučaju je treba poudariti, da je popolnoma na mestu le docela predelan gnoj zlasti kompost.

S tem bi ne bil travnik samo pogojen, temveč tudi obogaten s črno zemljo, katera izredno ugaja naši težki skoro ilovnati zemlji in jo rahlja.

Ne zamešati gnojnice.

Pa ne samo to. Je važnejša stvar, ki pa je v naši dolini lahko rečemo, popolnoma mračna. To je gnojenje z gnojnico.

Ob tej priliki je potrebno, da opozorimo naše gospodarje, da že obstoja zakon, da mora vsak posestnik imeti izdelano gnojlišče in jamo za gnojnico. Že is zdravstvenih ozirov je to velikega pomena: obenem bo pa to važna gospodarska pridobitev. Saj je preračunjeno, da znaša vrednost gnojnice, ki jo da ena krava na leto, nad dvesto lir. In prav gnojnica vsebuje ravno tiste snovi, ki jih nujno potrebujejo naši travniki, zlasti detelja.

Zelnik zalit z gnojnico izborno uspeva in dozori prej kot bi drugače. Uporabljati pa smemo gnojnico le v razredčenem stanju in le v deževnem vremenu.

Ima še iz drugega ozira bi morali le pozdraviti to naredbo, ki se je nekateri tako neutemeljeno strašijo. Je to ozir na lepoto in prijaznost kakega kraja. Vsakdo bo radevolje priznal, da ne napravi najlepšega vtisa na tujca, pa tudi domačinom ni prijetna vas, kjer se po potih razliva izcedek z gnojlišč in potem izpariva iz kanalov ne ravno blagodojni vonj, ki tembol napolnjuje ozračje, čim višja je toplota.

Tovarniška gnojila.

Toliko zaenkrat o zadevi gnojnice. Kar se pa tiče travnikov, naj opomnim še na sledeče: Kakor njiva — smo ugotovili — je tudi travnik potreben gnojja, ki daje vsaki rastlini poleg pospeška v rasti tudi izdaten delež tečnosti. Gnoj krepki ledimo in blaži sušo. Seveda mora biti res gnoj, ne pa premočeno listje, pomešano z dračjem. Priporočati bi bilo gnojiti z umetnimi gnojili. Pri nas pride v poštev Tomaževa žindra, v suhih legah superfosfat, to pa pomešano s čilskim solitrom ali z amonijevim sulfatom, zlasti na deteljiščih in metuljnicah sploh.

Priporočajo sledeče razmerje za 1600 klatrov: 300 kg. Tomaževa žindre, 100

kg. amonijevega sulfata in 100 kg. kalijeve soli.

Sejati treba dobro travo.

Za naš kraj je tudi skoro nepoznano dejstvo, da so travniki često potrebni obsetve, kajti en koren tudi ne more večno uspevati na enem in istem mestu: segnaje, in njegovo mesto osvoji plevel, ki vedno bolje uspeva kot hasnovita zel. In tako travnik peša, sčasoma ga pokrije še mah in po njem je.

In koliko je pri nas takih odmrlih senožeči, zlasti v osojnih legah na parobkih gozda. Kompost s pepelom bi bil na teh prostorih posebno dobrodošel, potam ko bi bil mah z železnimi grabljicami odstranjen.

Skale proč!

Pa še na en greh naših gospodarjev ne smemo pozabiti, ki gre pa na račun že skoraj skrajne zanikrnosti. Greš po cesti in motriš svet okoli sebe; v oko ti pade lepa ograda s par krepkimi bresti ali hrasti, pa tudi orehi. Stopiš bliže k zidu, da bi si natančneje ogledal to lepoto. Srce ti je polno hvale, ah gotovo bi objel gospodarja, če bi ti bil pri rokah. Kar naenkrat pa te presune, da bi mu v sveti jezi prismočil goroko zaušnico. Prav sredi ograde se ti zasvetijo iz komaj vzbrstele trave široke plošče žive skale in tu pa tam njeni ostrji poganjki.

Lepa ograda z visokim zidom, ravna kot ogledalo, pa leto za letom v njej tako merodna košnja s tistim tako zamudnim obiranjem! Skrben in preudaren gospodar bi gotovo že ob prvi košnji preračunal, koliko škodo povzročajo tisti kamni na času in pridelku. Prišel bi z vprežnim vozom in napeljal obcestnega blata, in od spomladi na poletje bi nastal iz kamenite ograde log.

Poljub z objemom, takemu možu!

Kmečko tajništvo.

Metlikovec V. Volčjigrad. Ker vam je komisija odbila rekurz in torej potrdila sklep finančne intendantce, morate počakati, da se vam prošnja likvidira kot rekvizicija. Ako ste napravili prošnjo, vam Italija izplača 70 % predujma v denarju.

Metlikovec J. Volčjigrad. Vaš položaj je isti kakor g. Metlikovca V. Volčjigrad.

Vodopivec J. Dornberg. Finančna intendantca je prejela Vašo reklamacijo 4/VI. 1926. Treba počakati; gospodje imajo dosti dela z reklamacijami.

Mulič Frančiška Kostanjevica št. 141. Finančna intendantca ima že informacije od karabinerjev da ste hišo popravili; manjka pa še računski izvleček Zveznega zavoda v Benetkah glede predujmov, ki ste jih prejeli vi, ing. Carbonaro ali Cerg. Dokumente preskrbi intendantca sama, nakar se vam odškodnina likvidira.

Mulič Frančiška Kostanjevica št. 126. Odškodnina za zemljišče je bila nakazana 29. 1. 1927; torej prejmete bone v najkrajšem času, ako se to že ni zgodilo.

Mulič Alojzij Kostanjevica. Javite se v tajništvo.

Ščuka J. Volčjigrad. Zavrtnjena vam je bila prošnja za predujme na račun odškodnine za rekvizicije, to se pravi: Italija vam noče izplačati 70 % odškodnine kot predujem, češ da ste škodo naznanili že pri prvi prošnji za vojno odškodnino. Vse pa ni še zgubljeno, ker pride prošnja še v avstro-ogrski likvidacijski urad, ki vam lahko prošnjo ugodno reši; upanja je seveda malo, ker se bo ta urad v glavnem gotovo držal sklepa italijanskega urada. Lahko rekurirate na komisijo, ako morete dokazati, da te škode niste prej naznanili; rok zapade 10. februarja. Obvestite nas ali ste se odločili za rekurz.

Vodopivec A. Dornberg. Prošnja se reši kot rekvizicija (Req. 35373) v teku 2 ali 3 mesecev.

Daruite za sklad Malega lista!

ZOBOZDRAVNIK
Dr. L. MERMOLJA
 sprejema
 v Gorici na Travniku št. 5, II.

Najvišje cene plačujem za
KOŽE
 kun, zlatice, lisic
 dlburjev, vider, jaz-
 becev, mačk, veveric,
 krto, divjih
 in domačih zajcev.



D. WINDSPACH
 Trst, Via Cesare Battisti št. II. nadst., vrata 16
 Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

MODERNA PARFUMERIJA
 G. B. GIUMLIA - POSTOJNA
 Bogata izbira dišav in dišečega mila iz prvovrstnih domačih in tujih tvornic. Toaletne potrebščine in predmeti za darila. Drobnarije in umetnije. Korale, biseri, predmeti iz brušenega beneškega stekla.
GENE ZELO ZMERNE.
 Trgovino lahko obiščate, ne da bi morali kaj kupiti.

ZDRAVNIK
Dr. IGOR FRANKO
 absoluten dunajske klinike,
 ordinira odslej samo
v IL. BISTRICI
 vsak dan
 od 10 - 12 in od 15 - 17 h.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
Dr. G. Laurinsich
 TRST - Via delle Sette Fontane 6 - TRST
 Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčukom. Slovencem z deželo poseben popust za potne stroške.
 Govori se slovensko. Delo zajamčeno. Cene ljudske.
Odprto od 9-13 in od 15-19 - Ob nedeljah od 10-12

Čevljarnica **FORCESSIN**
 odlikovana v Parizu in Genovi 1924.
 z veliko premijo, diplomo in zlato svetlino
Trst via Cappin 5 pri Sv. Jakobu Trst



Zima pritiska.
 Sneg in blato leži po potih. V takem času bodi glavna skrb za dobro obutev. Osnovno zdravilo za zdravo življenje se glasi: glavo hladno, noge tople!
 Zato skrbite, da bo vaša družina dobro obuta.
 Obrnite se na **FORCESSINI!**

Izšel je žepni koledar
VEDEŽ
 za l. 1927
 dobiva se v trgovini
J. Štoka - Trst
 Via Milano 37
 in v vseh trgovinah pa deželi.

Cerkvena umetnost - Dober tisk
ENRICO TOFFOLETTO
 TRST, Via del Pesce 4
 Velika izbira slovenskih molitvenikov, nabožnih knjig, podobic, svetinj in drugih nabožnih predmetov.
 Cerkvena obleka in potrebščine.
KONKURENČNE CENE.

Katoliška tiskarna v Gorici
 tiska za zasebnike, trgovce, za zadruga, za društva, za duhovnike, učitelje, za urade. Veže knjige, popravlja starovezane knjige. Naslov Katoliška tiskarna v Gorici - Gorizia, Riva Piazzutta 18.

ETERNIT
 Zaloga - TRST
 sa je preselila v VIA TRENTO ŠTEV. 16. (Pri evangelijski cerkvi.) Shranite naslov!

Jakob Bevc
 urarna in zlatarna
 TRST - Campo S. Giacomo št. 5
 ZLATO kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah.
 KRONE plačuje više kot vsi drugi.
 ZALOGA raznovrstnih ur in zlatenine.
 Stab. Tip. Silvio Spazzal - Trieste